

DISCURS DEL RECTOR AMB MOTIU DE L'ACTE D'INAUGURACIÓ DEL CURS 2013-2014 DE LA UNIVERSITAT POMPEU FABRA

3 d'octubre del 2013

Senyor secretari d'Universitats, senyor regidor, anteriors rectors, presidenta del Consell Social, autoritats convidades, professor Albert Carreras, vicerectors, gerent i membres del Consell de Direcció, companys i amics,

Moltes gràcies al professor Albert Carreras per la seva magnífica lliçó, increïblement oportuna en una època en què tot comença a semblar inoportú per naturalesa. Mirarem de fer-ne la millor difusió possible, si l'Albert hi està d'acord.

El meu fil d'avui no és gaire llarg i, en compensació, és bastant avorrit. És un discurs per a governants i rectors vocacionals. En aquests moments i circumstàncies, ja us haureu adonat que m'interessa molt l'adagi del clàssic: "*Non est loquendum sed gubernandum*", que podríem traduir malament per "no es tracta de parlar, sinó de governar". Permeteu-me que comenci descabdellant aquest fil curt donant les gràcies al govern de la Generalitat pel seu esforç per assegurar-nos la continuïtat del finançament públic de la Universitat. No sé si m'explico prou bé: vull dir que la difusió de la notícia sobre finançament l'altre dia a la premsa crec que no correspon a les previsions reals i que compto amb la simple continuïtat. Agraïxo, doncs, l'esforç del secretari, la seva comprensió i la seva amistat en un moment en què la

UPF no pot fer ni un sol pas enrere més en aquest aspecte. No se'l pot permetre, sens dubte, abans de poder articular en el temps adequat els plans de futur que estem començant a formular. Per la simple raó que si féssim aquest pas, per curt que sigui, ja no podríem ni tan sols preveure la possibilitat d'aquests plans de futur. Quedaríem, com se sol dir, en un atzucac. Senyor Castellà: gràcies per entendre-ho. Aviso que aquesta és la primera i l'última frase que dic en públic sobre el tema. No suporto les lamentacions que proliferen en el nostre entorn des de cap punt de vista i, sobretot, la seva total inutilitat.

Nosaltres, els de la UPF, mereixem aquesta continuïtat, encara que només sigui per la simple raó d'haver-nos col·locat en posicions internacionals de qualitat i de prestigi entre institucions que doblen o tripliquen els nostres recursos, fent esforços que passen per un compromís personal diferent de l'estrictament exigible de molts membres de la comunitat, i empenyent (o fent pinya, si ho preferiu) perquè Catalunya pugui tenir a Barcelona, en un temps raonable, dins del seu sistema, una universitat entre les millors d'Europa, trumfo inexcusable per al reconeixement internacional del país en la seva nova singladura.

Mereixem aquesta continuïtat. Tenim ja un magnífic conjunt d'estudiants i **d'antics alumnes**, com és ben sabut, d'una densitat en talent fins ara extraordinària, que omple de sentit el projecte UPF i les seves esperances. Tenim també un conjunt de PAS formidable. Aquí, no acabo de saber per què, s'ha imposat una idea equivocada, que, per explicar el diferencial més destacat de la UPF, mira tota l'estona la configuració del nostre PDI. No hi estic completament d'acord. Tot i

que el professorat ens ajuda molt, destaquem molt més en estudiants i en PAS. És clar que les funcions per a la definició institucional són diferents, i la confusió es pot disculpar. Com diu el Sòcrates de Plató en un dels seus diàlegs més coneguts, una cosa són les causes i una altra són les coses que calen perquè les causes siguin causes. Quan no tenim present aquest principi, aflora de vegades una altra confusió ideològica que en moments passionals he sentit formular de diverses maneres. M'estalvio ara de reproduir aquests efluvis, tot i que recordo unes quantes anècdotes, per intentar compartir amb vosaltres l'evidència que, quan es tracta del tema universitat, el professorat és sens dubte causa.

En aquest punt, tenim altres confusions que ens fan molta nosa. Potser la més important és el concepte mateix de professor. La gràcia dels nostres 380 professors i investigadors (no vull posar cap èmfasi en aquesta distinció), i dels aspirants que es troben encara en un període formatiu, és que la majoria són veritables professors, veritables nusos de persones, coneixements i pràctiques que constitueixen el compromís que porta a dins, fins i tot en el sentit etimològic, el concepte de “professor”. Persones que fan digna i gran la UPF i, amb el mateix gest, la universitat en general a tot el món. Les lleis vigents sobretot, i, en algun moment de desordre inexplicable, els mitjans de comunicació i l'opinió pública, no entenen res de tot això, i no els costa gens anomenar professor una persona que ha estat contractada per fer unes quantes classes o per participar en algun projecte. Creieu-me que aquesta confusió ens fa més mal —a tots— del que ens imaginem i, de moment, no anem amb prou decisió pel camí de dissipar-la.

Tot això a què ara apunto borrosament està enfocat amb claredat en el pla provisional de mesures del Consell de Direcció que presentarem durant les properes setmanes a tota la comunitat, a l'espera del Pla Director de la UPF que he promès per, a tot estirar, d'aquí a dos anys. La UPF ja té internament els mitjans, els criteris i els costums per mantenir i prosperar en el règim de qualitat que la caracteritza. Si comptem amb més mitjans, progressarem i serem millors. Si no, ens anirem mantenint correctament. Però, per enllaçar ara amb el que deia en començar, per tenir més mitjans i arribar a ser un punt brillant inexcusable en la imatge universitària d'Europa, no només ens cal aquest finançament que ens garanteix el govern, sinó buscar alguna cosa nova pròpia d'una universitat, alguna cosa que encara no fem. Estic insistint molt en aquest aspecte des de l'inici del meu mandat, encara prou recent per fer-me el pesat. Però continuaré fent-ho, sempre que, complint amb l'adagi de Sèneca, em senti segur de mi mateix i l'acció acompanyi les paraules.

Aquesta cosa nova no pot sorprendre ningú. Es tracta d'esventrar les muralles de la universitat i obrir-la d'una manera definitiva a l'avenir de l'entorn d'innovació i transferència que es desenvoluparà a Barcelona durant els propers anys. Un bon amic sol utilitzar una imatge interessant, que generosament m'atribueix, que parla d'instal·lar portes giratòries allà on de moment només tenim merlets i espitlleres, com si la Catalunya gloriosa fos aquella Catalunya medieval evocada per Pau Casals en el famós discurs a les Nacions Unides que els mitjans audiovisuals administren aquests dies amb força generositat. La veritat és que hem fet un progrés extraordinari en docència i en recerca, en aquesta universitat. Veig menys clar que ens

hàgim instal·lat prou a la vora dels punts sensibles en què la universitat podria inserir-se per fer créixer la riquesa del país directament. Crec que, nosaltres i els altres, estem malaguanyant la nostra fertilitat i deixant passar força llavors cap a mar.

Atenció, això de fer créixer el país, ja ho fem, i molt, indirectament. El problema és que la societat civil, tant en el terreny més propi de les empreses i les organitzacions privades com en el de les públiques, sol contractar els nostres titulats, que són aquí, al voltant nostre, treballant i creant benestar, riquesa i més feina, però després, tot declarant amb indolència que no els formem prou com caldria, ens posen el comptador a zero, com si la universitat no hagués fet res. No dic pas que no hàgim de prestar atenció a aquest fenomen. Al contrari, hem de tenir l'oïda més atenta que mai a les necessitats extraacadèmiques o postacadèmiques de les ciutats i nacions del món. Per això parlo amb tranquil·litat d'una vida acadèmica en progrés segur *intramuros* a la UPF i amb molta més inquietud d'una universitat *extramuros*, plàstica i adaptada al terreny, disposada a tota mena de col·laboracions per aplicar el coneixement que és capaç de produir. La UPF és una sola cosa, neta i transparent des del punt de vista purament acadèmic, amb un sol govern i una sola direcció; però hauria de ser també un conglomerat d'iniciatives múltiples, un conjunt de ventoses que transpiren ciència a la vida pràctica. Aquesta evidència, no estic segur que fem prou per realitzar-la i crec que l'hem de fer bategar en el pla d'actuacions imminent que acabo d'esmentar. Procurant un cop més, és clar, de no topar amb la mirada de Sèneca. "Bufar prou, bufar, però són els dits **el** que hem de moure", diu un vell proverbi gascó, pensant suposo en alguna mena de flauta, per mostrar la insuficiència

de les paraules quan no són o s'acompanyen d'accions. Si duem a terme aquesta transformació de les nostres fronteres, serem aviat una universitat molt bona, amb un futur a prova de crisis. Si no, serem un temple de finor i de qualitat, perfumat per l'encens sublim del saber, però petit, ni molt menys a prova de bombes. Suposo que no cal que m'expliqui gaire més i que s'entén que aquest temple és imprescindible i és el que tenim. Altres no tenen ni això. Us demano que intentem mirar correctament, sense perdre les nostres posicions, què hi ha a fora. Aristòtil diu equivocadament que van ser els egipcis els qui van inventar les matemàtiques, perquè havien donat lleure als sacerdots dels temples. El tema és polèmic: jo crec que les matemàtiques les van inventar els grecs. Però la idea aristotèlica és el símptoma d'una veritat i alhora d'una insuficiència que avui es mostren encara amb més força que en els orígens de la nostra labor universitària.

El govern de la Generalitat i el Parlament de Catalunya ens regalen de vegades algunes idees i alguns projectes que, si penséssim en una autonomia universitària *stricto sensu*, haurien de considerar-se matèria reservada de cada universitat. No vull jugar a l'ambigüitat, però. Benvingudes les bones idees, benvingut el programa Serra Húnter, benvingudes les reflexions sobre governança, benvinguts els sistemes d'acreditació i els elements més subtils de la llei d'universitats. Voldria per acabar, sense que pugui entendre's que m'animo a una mena de contraatac, proposar a la manera d'un intercanvi esportiu, un pacte. Dir-ne "pacte nacional" em sembla massa pompós. Un pacte simple, doncs, sorgit de dins almenys d'algunes de les universitats catalanes, amb la Generalitat, govern i Parlament. És el següent:

- 1) Les universitats catalanes ja no són sostenibles. Amb temps i mesures de qualitat podrien ser fins i tot més barates, però això no es pot afrontar per la via de situar-les en un medi basat en el finançament hostil. En comptes d'aprimar-se, començaran a morir. És estrany que, amb la meitat o menys del percentatge de PIB que s'hi dedica als països europeus amb què solem comparar-nos, les trobem encara massa cares i els fem patir la crisi amb una disminució del finançament superior a la disminució mitjana; però he dit que no hi hauria gemecs retrospectius.
- 2) Fixem la sostenibilitat en el manteniment durant els propers tres exercicis del pressupost de l'any 2012. Ja he dit com ho veig en absolut. Ara bé, tal com estan les coses, seria un bon regal. Afegim-hi el llaç: un pensament d'un canvi perceptible en les proporcions dels recursos desplaçats al finançament per resultats. Deixeu-me que us avanci que, amb aquell magre pressupost del 2012 que ara evoco, el proper rànquing THE col·locarà la UPF en el lloc 164, 50 llocs més amunt que en l'anterior. Les conseqüències en la propera llista "Under 50", essent petits com som (i ara penso també en la UAB), faran estarrufar Catalunya amb raó. Perquè se'ns comença a veure a Europa! Potser encara ens sobren recursos. Vull que quedi ben palès que els companys que treballen a la UPF han de tenir la completa certesa que el meu equip de direcció i jo, tot i que som nous en els nostres càrrecs,

amb el suport de la presidenta Núria Basi, ens debatrem fins al final per fer el nostre primer pressupost amb dignitat.

- 3) Acordem un calendari que estableixi, durant aquests tres propers cursos de finances només congelades, dues coses molt simples: un nou sistema de governança per a cada universitat i una definició de les dimensions òptimes del sistema universitari català en un espai purament teòric (com si les necessitats peremptòries haguessin desaparegut i poguéssim aturar-nos un instant en una Catalunya viable). Si no tenim model, no podem justificar cap decisió que no sigui arronsar-se.

Tenint en compte l'audàcia dels pactes que dia rere dia apareixen en el paisatge polític, aquest no em sembla gaire difícil d'acceptar per part de tots els implicats, Generalitat i universitats.

Com que pot ser que tingui ja sense esma els meus companys d'universitat, que majoritàriament omplen aquesta sala per inaugurar el nostre curs 2013-2014, permeteu-me ara els convidats a la casa que m'adreci molt especialment a ells per dedicar-los amb tot el meu afecte un brindis per al millor futur de la UPF i per demanar-los que siguin feliços en la seva feina. I recordem que "A felicidade é como a pluma/ Que o vento vai levando pelo ar/ Voa tan leve/ Mas tem a vida breve/ Precisa que haja vento sem parar".

I ara, amb permís de les autoritats, declaro inaugurat el curs 2013-2014.

